

Németh Tamás (1952-2023)

Németh Tamás akadémikus, egyetemi tanár, a Talajtani Intézet korábbi igazgatója, az MTA volt főtitkára életének 72. évében, május 9-én elhunyt.

Németh Tamás 1952. március 7-én született Szombathelyen. Egyetemi tanulmányait a Keszthelyi Agrártudományi Egyetemen folytatta, ahol 1976-ban kitüntetéses agrárkémikus agrármérnöki, valamint növényvédelmi szakképesítésű diplomát szerzett.

1983-ban kezdte meg kutatómunkáját az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetében. Nyolc éven át különböző kutatói beosztásokban dolgozott az intézet izotóplaboratóriumában. 1991-től ellátta az intézet tudományos igazgatóhelyettesi beosztását, és egyúttal az Agrokémiai és Növény táplálási Osztály vezetését is. Intézet igazgatóként 1997 és 2008 komoly szerepet vállalt a hagyományos agrokémiai kutatások mellett a talajokkal kapcsolatos környezetvédelmi kutatások, elsősorban a nitrát problémakör és a nehézfém szennyezések tanulmányozásában.

„Az agrokémikáliák hatása néhány gyomnövény és kultúrnövény N-, P-, K-, Ca-, Mg- és Na-tartalmára tenyészedenyes és kisparcellás kísérletekben” című egyetemi doktori értekezését 1982-ben summa cum laude minősítéssel, Keszthelyi Agrártudományi Egyetemen, kandidátusi értekezését „A nitrogénellátottság szerepe az őszi káposztarepce termesztésében” tárgykörében 1989-ben védte meg. Az MTA doktora tudományos címet 1997-ben nyerte el „Talajaink szervesanyag-tartalma és nitrogénforgalma című dolgozatával”. Az MTA levelező tagjává 2001-ben, rendes tagjává 2007-ben választották.

2008-ban választották meg a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárává, amit két cikluson keresztül töltött be.

Kiemelkedő és szerteágazó tudományos, illetve tudományszervezési munkát végzett hazai és nemzetközi testületekben. MTA közgyűlési doktor képviselő volt 1995–2001 között. 2001-től egy cikluson át az MTA Élettudományi Kuratórium elnökhelyettese, 2002-től két cikluson át látta el az MTA Agrártudományok Osztálya elnökhelyettesi feladatkörét, majd 2014-től osztályelnöki pozícióját. 1990-től volt tagja az MTA Talajtani és Agrokémiai Bizottságának,

illetve a bizottság jogutódának az MTA Talajtani, Vízgazdálkodási és Növénytermesztési Bizottságának. 2008-tól tagja és elnöke volt az MTA Környezettudományi Elnöki Bizottságnak, később alapító tagja az MTA Fenntartható Fejlődés Elnöki Bizottságának.

Számos hazai tudományos szervezet és testület tagjaként tevékenykedett (Magyar Agrártudományi Egyesület, Agrárkémikus Társaság, Talajtani Társaság). Tagja, illetve tisztségviselője volt az elmúlt évtizedekben az agrár-, a környezetügyi, valamint az oktatási kormányzat szakmai és tudományos bizottságainak, testületeinek. A nemzetközi tudományos szervezetekben végzett tevékenységei közül kiemelendő az 1992–1997 közötti a CIEC ügyvezető főtitkári, majd 1997-től megválasztott főtitkári megbízatása. Az Agricultural Water Management Board tagja, az OECD nemzeti képviselője, a Nemzetközi Talajtani Társaság (ISSS, majd 1998-tól IUSS) tagja, valamint a társaság Magyar Nemzeti Bizottságának, valamint számos más testületnek tagja. Alapító tagja az Alpok-Adria Tudományos Együttműködésnek.

Aktív résztvevője volt a hazai agrár felsőoktatásnak, a szaktanácsadásnak, a tudományos továbbképzésnek és a doktori képzésnek. 1992-től címzetes egyetemi tanár, a Növénytaplálási Kihelyezett Tanszék vezetője, illetve 1998-tól habilitált doktor a keszthelyi Pannon Agrártudományi Egyetemen. Csaknem mindegyik hazai agráregyetemi képzésben vállalt oktatási munkát, így Gödöllőn, Gyöngyösön, Debrecenben és Kaposváron, valamint a Nemzeti Közszolgálati Egyetem környezettudományi képzéseiben. Közreműködött számos külföldi egyetem (Riverside, USA; Gent, Belgium; Pretoria, Dél-Afrika és Palermo, Olaszország) nappali és doktori képzéseiben, illetve vállalt témavezetést.

Kutatói pályája során jelentős hazai (OTKA, OMFB, FVM, KTM, NKFP, JEDLIK) és nemzetközi (USDA-PSTC, INCO-COPERNICUS, EU FP6, FP7) kutatási témák vezetője és közreműködője volt.

Aktív szerepet vállalt a hazai és a nemzetközi tudományos folyóiratok szerkesztésében. Szerkesztőbizottsági tagja az Agrokémia és Talajtan folyóiratnak, a European Journal of Soil Science-nek, az Agricultural Water Management-nek. Főszerkesztője a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Országos Környezetvédelmi Program Kiadványoknak és a Scientia et Securitas tudományos folyóiratnak.

Tudományos elismerései: 1998-ban Westsik Vilmos díjat kapott. 1998-ban megválasztották a Svéd Királyi Mezőgazdasági és Erdészeti Akadémia külső tagjának. 2002-ben a Debreceni Egyetem, 2003-ban a Veszprémi Egyetem, majd 2009-ben a Corvinus Egyetem adományozott számára díszdoktori címet. 2008-ban FAO emlékéremmel, 2010-ben Széchenyi díjjal ismerték el munkásságát. A 2022. augusztus 20-i nemzeti ünnep alkalmából Magyar Érdemrend középkereszt (polgári tagozat) kitüntetésben részesült.

Németh Tamás 1983-ban, 31 évesen lett a TAKI (akkori nevén Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézet) kutatója. 1989-ben megszerzett kandidátusi fokozata után, 1991-ben feladatul kapta az Intézet Agrokémiai és Növénytaplálási Osztályának

vezetését, amit igazgatóhelyettesi, majd 1997-től intézetigazgatói kinevezése követett. 2008-as MTA főtitkárrá választásáig egyszerre birkózott meg az osztályvezetés, az igazgatás, a tudományos előmenetel és a kutatási feladatok kihívásaival. Erre az időszakra tehető a Németh Tamás által fémjelzett környezettudatos gondolkodás elmélyülése az intézeti kutatásokban a talaj, mint integráns környezeti elem vizsgálatával, illetve a hagyományos szakmai kapcsolatrendszer jelentős bővítése a környezetvédelem, a környezeti elemekkel való gazdálkodás és a fenntarthatóság jegyében. Második főtitkári mandátuma lejárta után visszatért közénk, igaz 2014 után megosztotta kutatói létét az akadémiai szféra két pillérét jelentő, egyetemi és kutatóintézeti forma között. Németh Tamás szakmai életútjának több mint fele az Intézethez kötődik és a TAKI történetének is jóval több mint felét az ő munkássága is meghatározta, mely számok alapján nyugodt szívvel kijelenthető, hogy Tamás és a TAKI neve (immáron örökre) összeforrt.

A Talajtani Intézet az MTA Agrártudományok Osztályával közösen tavaly köszöntötte egy [tudományos ülés](#) keretében és nem mellékesen jó hangulatban Németh Tamás akadémikust 70. születésnapja alkalmából. Az Intézet megköszönte útmutatását, és kifejezte reményét, hogy még sokáig jó egészségben számíthatunk tanácsaira, iránymutatására, a nehéz helyzetekben pedig segítségére. Nem sejtettük, hogy ez a soká ilyen rövidre fog sikeredni.

Fájó szívvel búcsúzunk ígérvén, hogy szellemiségét megőrizzük.

Budapest, 2023. május 9.